

Oma latu kullan kallis!

Bertalan Galambosi, yliagronomi

Olen ollut yksi niistä harvoista ihmisistä, joilla oli oma hiihtolatu! Tämä ei ole vitsi, sillä se on totta ja sen ladun pituus on 5 km. Latuni sijaitsee Mikkelin Rantakylässä ja se kulkee puolimatkan Karilan tutkimusaseman pelloilla ja metsissä. Asuimme tutkimusasemalla 1989-2006 välillä ja mikään ei ole ollut helpompaa, kuin kotirappusilla laittaa sukset jalkaan ja menoksi!

Latu on ollut minun henkisen ja fyysisen palautumiseni tärkein väline. Rakastan lumisadetta ja innolla odotin joka vuosi talven ensilunta. Muodostaako se heti riittävän valkoisen lumikerroksen nurmipintaisille peltoteille, jotta voin aloittaa harjoittelun. Koska en ole syntyperäinen suomalainen - he kun syntyvät sukset jalassa ja kirves kädessä! - jokaisen hiihtokauden alussa, ennen kuin uskallan mennä varsinaiselle hiihtoladulle, minun on opeteltava ja harjoiteltava uudelleen hiihtämään. Vaikka alkutalvella varsinainen latu ei ole vielä avattu sovitulle latupohjalle, minun harjoitusjälkiäni olivat näkyvillä kaikkialla Karilan lumisilla peltoteillä.

Mutta varsinainen hiihtämisen iloni alkoi silloin, kuin lunta oli riittävän paksu ja kunnan telakone veti oikean ladun. Minä olen todella kiitollinen niille latukoneen ajureille, jotka silloisen 15 vuoden aikana ovat edesauttaneet minun henkistä ja ruumiillista terveyttäni kunnostamalla latuja!

Oma latuni alkoi siis saunan edestä. Ensimmäinen urakkani oli päästä kaatumatta alas pieneltä mäeltä ilman että sukellan läheiseen ojaan. Se on ollut minulle tuttu aloitus monena talvena! Myöhemmin ohitin onnellisesti ensimmäisen ojan ja säästin kaatumiseni ladun jyrkempiin kohtiin. Yksi kaatuminen oli hiihtolenkkini normaali annos.

Talven ensimmäinen latuni kulki nurmeltuun peltotien päällä, perunakellarille ja siitä yrttikentilleni. Pitkäaikaisen kihokkipenkien vierestä se kääntyi oikealle, saksankirvelin ohitse. Sen mehevät varret ovat lastenlapsieni kesäherkkua!

"Pappa! Syödään karkkiruohoa"! – Se oli ensimmäinen huuto, kun lapsiporukka on saapunut Helsingistä vierailulle Karilaan. Makeita ne varret toki ovat, mutta minusta niiden maku muistuttaa enemmän kreikkalaisten kansallisjuomaa ouzoa, kuin karkkia!

Ohitan sen jälkeen lannoitevarastomme ja kuivurirakennuksen. Niiden vierestä latuni kulkee kohti Karilan laajoja luomupeltoaukeita. Tämä on todella minun latuni, täällä ei latukone koskaan liiku. Hiihtolenkkini tämä osuus oli vain kovaa tuulta tai pakkasta varten! Silloin en viihdy latukoneen tamppaamalla viiden kilometrin lenkillä, vaan pakenen tämän reitin kautta nopeasti kotiin.

Tänään on satanut reippaasti lunta ja on melko hikinen urakka polkea 20 cm syvä latu-ura neitseelliseen lumeen. Latuni viereltä herukkapensailta luomuötökät varmasti katsovat kummissaan hullua tutkijaa polkemassa hikisenä syvässä hangessa!

Pian olen varsinaisella ladulla, joka kulkee viitostien ja Karilan välisessä metsässä. Se on yksi ladun kauneimpia osuuksia: unkarilaisen silmään ilahduttaa siististi hoidettu kangasmetsä. Ainoa harmini ovat loppupalvesta puista runsaina putoavat havunneulaset, jotka vaikeuttavat hiihtämistäni. Kerran olen vahingossa pudottanut nenäliinani tälle matkalle ja katso vaan! Viiden vuorokauden jälkeen löysin sen yhdeltä oksalta heilumasta! Kiitos löytäjälle, kuka hän sitten olikaan!

Kauniin metsäosuuden lopussa on kiivettävä ylös pieni mäki ja heti sähkölinjan alla on loiva laskuosuus, joka päättyy sokerijuurikaspellolle. Kasvit pellolla ovat vaihtuneet nykyään nurmeksi tai ohraksi, mutta minä muistan tämän lohkon ikuisesti juurikaspeltona. Pellon vuokratilajelijällä Erkki Lyytikäisellä oli aina kasvamassa kaunis, puhdas sokerijuurikas. Kerran ensilumi yllätti aikaisin ja se ei ollut viljelijän iloksi! Rivi riviltä – rivin tunnissa - Erkki-isäntä nosti Timo-poikansa kanssa juurikassatoa 25 senttimetrin paksuisen hangen alta!

Hyvänen aika! Mikä sisu heillä olikaan! Nostin hattuani joka ilta nähdessäni, kun valkoinen peltolohko muuttui mustaksi loskaksi! Se oli ennen EU-aikaa ja joku Brysselin herra myöntäisi varmasti helpommin pohjoisen peltotukea, jos olisi sen nähnyt! Vaikka sukseni luistavatkin entisellä sokerijuurikaspellolla liukkaasti, tuo kauhukuva nousee aina silmiäni eteen!

Nyt katseeni kohtaa toisenlaisen maiseman! Ennen latu on kääntynyt koivikon vieressä mäkeä ylös, tiheän kuusikon läpi kohti hiihtomaan mäkeä. Nykyinen latupohja kulkee uuden puutaloalueen halki. Viime vuosien tuttu ääni, kirvesmiesten koputus on lähes ohitse ja asuntoalueen uudet asukkaat nauttivat uusista lämpöisistä taloistaan. Olen henkilökohtaisesti itse vienyt kutsuja puutaloalueen jokaiseen postilaatikkoon ja toivottanut asukkaat tervetulleiksi Karilaan maustepäiville ja avoimien ovien -päivään.

Kun nyt hiihtelen latuani pitkin isojen talojen keskellä, ihmettelen kovasti! Minulle Suomi on vihreiden metsien, sinisten järvien ja punaisten tupien maa! Missä ihmeessä oli rakennusviranomaisen näkemys, kun suunnittelivat tätä puutalo aluetta? Oliko hänellä itsellään lapsuudessa punainen tupa?

Talojen väri on kaikkea muuta, kuin aitoa suomalaista punamultamaalia ja valkoisia pokia ikkunoiden ympärillä!

Mitään sanomattoman harmaita, vaalean kartanonkeltaisia ja himmeän metallinvärisiä seiniä ne ovat joka puolella! Ainoa kaunis, dynaaminen väri tuolla oikealla, sekin on Pietarista tuttu ”ryssä - sininen”! Kirkkaan valkoinen maisema kaikkialla ja nämä pastellit seinävärit eivät todella anna mitään kaunista kontrastia valkoiselle lumelle! Samoin eivät kesälläkään kauniin vihreälle taustametsälle!

Harmittelen itsekseni hiihtäessäni. Vuorotahtia lykkien taivallan nopeasti pois ja muutaman tienylityksen jälkeen olen laskeutunut Orijärven jäälle. Oikea talvimaisema ympäröi minua taas, samalla keskieurooppalaiselle tämä on pohjoinen ihme. Kesällä voin uida ihanassa vedessä, talvella voin hiihtää jään päällä!

Orijärvi on minulle rakas paikka, sillä se on ollut antelias tutkimuskohde! Uimarannan vasemmalla puolella olevaa pusikkoa olen käyttänyt kasvinäytteiden keräyspaikkana. Siitä suomyrtti- pensaikon lehdistä uutettiin hyttysiä karkottava öljy, joita on antanut pohjaa uusien tuotteiden kehittelyyn.

Hyttyskarkote! Tuhansia taimia pitäisi saada nopeasti peltoon ja sato pikaisesti tislattavaksi! Työtä tuotekehittelyssä vielä riittää; ehkäpä parin vuoden päästä Sodankylän filmifestivaalien vieraat eivät enää huku hyttysparveen!

Nyt kun latuni kääntyy oikealle, kauniisti kaarevan kävelykadun tyylikkäiden katulamppujen alle, kaukana, mäen harjanteella minua tervehtii tuttu rakennus. Siinä se on! Oikea suomalainen punainen tupa! Ja miten kaunis näky!

Karilanmäen vanhin talo ja sen edessä on yli 200 vuotta vanha hirsiaitta! Se rakennusryhmä ympäristöineen on kesällä silmiäni ilo. Samalla se on tutkimusaseman ehkä kaunein maisema aromitarhoineen.

Lämmin länsirinne tekee suotuisat kasvuolosuhteet aroillekin kasveille, jotka sitten vuorostaan antavat lämpöä ja nautintoa ihmisille. Aromitarhan tarkoitus on tuottaa

laadukasta ja aromirikasta raaka-ainetta kotimaiselle yrttiliköörin valmistumiselle.
Terveudeksi!

Nyt aromitarha lepää hangen alla, ja pulkkamäessä lapsiperheet lainkuuliaisesti kiertävät ruutuja suojelevaa keltaista nauhaa. Mäki on turvallinen laskettelurinne, itsekin olen hikoillut kantamalla lastenlapsiani ylös mäen päälle!

Täällä rinteellä olen kokenut kerran ammattini unohtamattomampia hetkiä! Olen saanut eräältä yritykseltä koeviljeltäväksi vehnä- ja kauraorasta. Ne eivät varsinaisia yrttikasveja ole, mutta kunnioitan vehnää suunnattomasti! Vehnä on koko ihmiskunnan peruspilari!

Lapsuudessa kerättiin sänkipelloilta tähkiä tuntikausia. Unkarissa minulla oli 70-luvulla eräs pyhä ammattirituaali! Työskentelin silloin osuustilalla, jossa oli yrttejä tuhansia hehtaareja ja myös vehnää saman verran. Kun heinäkuussa aloitettiin elonkorjuuta, vehnän puintia, joka vuosi kiipeilin ylös yhteen isoista puimureista ja ohjaajan kyydissä tein muutama kunniakerroksen. Kutittavaa pölyä ilmassa, 5-6 puimurin moottorin ääni täytti koko lohkon, mutta ihailin loputtomia vehnäpeltoja ja tankkiin tulvivaa keltaista vehnätulvaa. Vuoden leipä oli taas varmistettu!! Ihania muistorikkaita hetkiä!

Entä mitä tapahtui kaksi vuotta sitten täällä mäelle, toisessa mansikkamaassani?

Likööriruuduista 300 metriä alaspäin kaivettiin esiin Orijärven hopea-aarteita. Menin kaivaukselle katsomaan. Arkeologi pysäytti minut hetkesi ja kertoi: ”Juuri siitä missä sinä seisot, löydettiin kaksi hiiltynyttä pölkkyvehnäsiementä!”

Hoh-hoh! Tuhat vuotta sitten täällä viljeltiin varhaisvehnää! Juuri täällä, missä meidän geenipankistamme saatuja vanhoja lajikkeita kokeillaan!

Karvani nousevat selässäni! Katson jähmettyneenä hiiltyneitä kiviä ja puimurien ääni hurisee korvassani! Ei uutta auringon alla! Olen pronssikauden maanviljelijän kohtalon- ja sieluntoveri! Tuhansien kilometrien ja tuhansien vuosien maanviljelysrituaali tiivistyy yhteen ruskistuneeseen vehnäsiemeneen! Unohtamaton elämys tämäkin!!

Hiihtäessäni laskettelumäen alla, käännyin seuraavaksi kohti Otavankatua. Tämä on ladun paras kohta: suora, yli 400 metriä pitkä kuntoiluosuus. Lasken aina hiihtäessäni montako potkua tarvitaan peltosaran toiseen päähän saakka. Jos joku oikea hiihtäjä tulee takaani vauhdilla, lasken hänet ohitseni ja katson kadehtivasti hänen oikeaa luistelutekniikkaansa. Minä yritän matkia häntä ja tosiaankin, hiihtopotkujeni määrä vähenee huomattavasti!

Pitkäsaran loppupäässä on kaunis omakotitalo. Sen takapihalla odottaa tuttu musta koira, ja sen tuttu haukku tervehtii melkein jokaista hiihtäjää! Viikonlopulla se haukkui tasaiseen tahtiin, kun hiihtäjiä oli ladulla lähes jonossa.

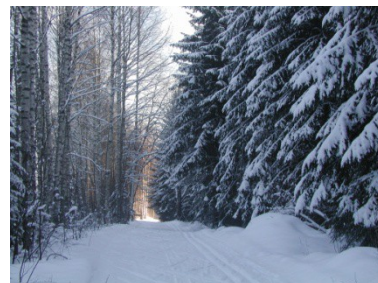
Sitten on edessäni ladun vaikein kohta, jyrkkä ylämäki. Tulin alas sieltä, mutta vain kerran! Sukset menivät ristiin ja se riitti! Vielä hankalampaa on, jos lunta on vähän ja latu on jäinen! Häpeän tunnustaa, mutta joskus otan suksetkin jalasta pois, välttääkseni kaatumisen! Toisaalta ympäröivä maisema korvaa kärsimykseni! Oikealla kohoava kukkula on kesällä niin kaunis! Varsinainen harjumaisema keskellä kaupunkia!

Minun ei tarvitse ajaa 100 kilometriä Punkaharjulle, koska vastaava harjumaisema löytyy Karilassa lenkipolkuni varrelta!

Kun selviydyn harjun toiselle puolelle, olen taas tutuilla pelloilla. Karilan tienristeyksessä kasvava vankka mänty on jokaisen ulkoilevan koiran merkkipaalu. Tienylityksen jälkeen aukeaa näkymä meidän parhaimmille peltolohkoillemme. Suunnittelukauden aikana me tutkijat kinastelemme keskenämme, kenen kokeita voidaan sijoittaa tälle alueelle. Kesällä aukeamalla näkyy viljalajikkeiden mosaiikkimaisia ruutuja, siperialaisen uutuuskasvin, maraljuuren punaisia kukkapäitä tai perunakokeiden valkoista kukkaloistoa.

Otavantien varren katulamppujen ansiosta tämä on ladun ainoa valaistu osa! Olen hiihtänyt täällä joskus yölläkin, kaatumatta. Keväällä kun hankikelillä luistelen kevyesti peltoaukealla, tule mieleen historiaa siitä, että näitä kauniita, kivettämiä peltoja on raivattu viljelykelpoiseksi lähes sata vuotta sitten vankityövoimalla!

Vauhtini kiihtyy kun hiihtolenkkini lähenee loppuaan ja se tuntuu jo vähän jaloissanikin. Mutta ei hätää, edessäni on ladun kauneimpia kohtia. Vasemmalla junanrata ja oikealla on tiheä kuusikko!

Minulle se on kuin satumetsä! Tiheä, pimeä ja hiljainen! Komeat kuuset seisovat kuin goottilaisen kirkon pylväät valkoista lunta oksillaan. Upea, majesteettinen näky! Pysähdyn tässä kohtaa joka kerta, väsymys poistuu, nautin satumetsästä ja hiljaisuudesta!

Täällä, metsän syvyydessä majailevat häiritsemättä Karilaan kotiutuneet metsäkauriit. Ja syksyllä puiden alla on runsaasti sieniä! Mutta äkinäinen ryminä ja vilistävä valonauha vasemmalla katkaisevat hiljaisuuden. Pikajuna kohisee kohti Mikkelin asemaa. Ihmiset Helsingistä palaavat kotiinsa.

Niinpä minäkin käännän sukseni kotiinpäin. Kuusitemppelin jälkeen on vain yksi pieni alamäki ja sitten tuttu sähkölinja pylväineen. Sähkölankojen alla syksyllä tuoksuivat mintut, tilli ja rakuunat Nyt lumesta pilkistää näkyviin vain kymmeniä ruututikkuja ja rusakkojen jälkiä! Lumi peittää ruudut, mutta koetulokset ovat jo tietokoneessani ja kesän tuoksut muistoissa nenässäni!

Pidän hiihtämisestä omalla ladullani paljon! Sen suunta vaihtelee vuosittain, riippuen valkoisten keppien ja alla olevien koeruutujen sijainnista. Jos mieleni tekee, niin käänän sukseni toiseen suuntaan ja palaan eri reittiä kotipihalleni. Silloin kun tuuli tuivertaa kovaa, menen metsätien kautta ja ihailen miten muutama vuosi sitten istutetut, punavartiset koivuntaimet ovat kasvaneet 4-5 vuodessa 5-6 metrisiksi komeiksi valkorunkoisiksi koivuiksi!

Hiihto väsyttää mukavasti ja oloni on raukea. Hengitän kirpeän talvista pakkasilmaa, katselen Karilan metsien tuttuja, kauniita mäkipumppareita. Hangen alta tulevat muistiini koeruutujen kesätuoksut! Mutta kun kuumien kesäpäivien hikisen työn muisto tuntuu kylmenevän niskassani, on aika liikkua taas!

Viimeiset metrit vielä mäkeä ylös ja olen jo saunan edessä! Sukset pois ja suoritan muutama verryttelyliike. Sitten sisälle ja lämmittämään! Ja oluelle!

Kiitos latuni, oli taas hieno kierros!

Karila, joulukuu 2004.